

**Władysław Sikora
(1933–2015)**

Portrét těšínského spisovatele

Libor Martinek

Libor Martinek

**Władysław Sikora
(1933–2015)**

**Portrét těšínského
spisovatele**

© Doc. PhDr. Libor Martinek, Ph.D.

ISBN 978-80-88463-17-7 (pdf)
ISBN 978-80-88463-18-4 (ePub)
ISBN 978-80-88463-19-1 (mobi)

OBSAH

ÚVOD.....	5
1. Ve víru polemik.....	6
1.1 Polemika s recenzním výkonem Anety Damborské.....	6
1.2 Omyly a lži v bakalářské práci Soni Matušné.....	9
1.3 Závěrem k podkapitolám 1.1 a 1.2.....	12
2. Dynamika vývoje literatury polské národnostní menšiny v Československu a v České republice....	13
2.1 Léta 1920–1939, meziválečné období ovlivněné literárním regionalismem.....	13
2.2 Léta 1945–1959, poválečné období ovlivněné socialistickým realismem.....	14
2.3 Léta 1959–1968, střetávání tradice s moderností.....	19
2.3.1 Nástup generace antologie <i>Pierwszy lot</i> (přelom 50. – 60. let 20. století).....	21
2.4 Léta 1969–1989, kvalitativně různorodá literární tvorba, zesílení kulturní vazby s Polskem....	23
2.5 Období transformace kultury v ČR a v PR po roce 1989.....	25
2.6 K současné situaci v literatuře polské národnostní menšiny.....	27
3. Władysław Sikora – představitel moderní polské literatury českého Těšínska.....	31
4. Władysław Sikora v kontextu polské regionální, „menšinové“ literatury.....	33
5. Počátky literární tvorby Władysława Sikory.....	35
6. Sikorova básnická tvorba po roce 1968.....	44
6.1 <i>Karel</i> , „Náčrt poémy“.....	44
6.2 <i>Henryk Nitra</i> – portrét řezbáře ve verších.....	48
6.3 Folklorní inspirace – <i>Tercyny</i>	51
6.4 Životní básnická bilance <i>Nim sady nas wyręczą</i> – „Než to sady udělají za nás“.....	52
6.5 <i>Luto z podplomykiem</i> – „Chmurno s podplamenicí“.....	55
6.6 Přátelům z tzv. Bermudského trojúhelníku – <i>Bronkowi i kamratom</i>	56
6.7 Česko-polský výbor básní <i>Hustý život býval</i> – <i>Gęste było życie</i>	57
7. Władysław Sikora jako prozaik.....	59
7.1 Sborník humoresek <i>Mrowisko</i> – „Mraveniště“.....	59
7.2 Soubor povídek <i>Skrzyżowanie</i> – „Křižovatka“.....	59
7.3 Soubor statí a esejí <i>Wielokropki</i> – „Trojtečky“.....	61
7.4 Román <i>Za ojcem idę</i> – „Následuji otce“.....	64
7.5 Historický román <i>Przelacz</i> – <i>Přelač</i>	67
7.6 Próza <i>Sześciórka</i> – „Šestička“.....	68
7.7 Žánrově nevyhraněná próza <i>Ojcowizna</i> – „Otčina“.....	69
8. Korespondence Władysława Sikory s Wiesławem Adamem Bergerem.....	73
9. K charakteristickým motivům v poezii a próze Władysława Sikory.....	75
10. Recepce literární tvorby Władysława Sikory v České republice.....	77
11. Spolupráce Władysława Sikory s Loutkovým divadlem Bajka.....	80
12. Władysław Sikora jako překladatel.....	83
ZÁVĚREM.....	86
SUMMARY.....	87
STRESZCZENIE.....	88
Prameny.....	89
Literatura.....	90
Elektronické zdroje.....	94
EDIČNÍ POZNÁMKA.....	95
LEKTORSKÉ POSUDKY ¹	96
ABSTRAKT.....	101
ABSTRACT.....	102
KLÍČOVÁ SLOVA.....	103
KEY WORDS.....	103
PŘÍLOHY (ukázky vybraných recenzí knižní autorské monografie).....	104

¹ Jde o lektorské posudky týkající se chystané monografie o W. Sikorovi do tisku z r. 2015.

ÚVOD

Motto:

*Ojczyznę dzieciństwa odległego
wsparty na toporzysku w szczawinie
kiedy ziemia się na odpowiedź rozwiera?*²

Polsky píšící Władysław Sikora pocházel z malé horalské obce Bocanovice u Jablunkova. Narodil se 10. 5. 1933 jako třetí dítě Jadwigy a Józefa Sikorových. Rodina vlastnila nevelké hospodářství. Během druhé světové války, v r. 1943, zemřel Sikorův otec Józef a zanechal ženu Jadwigu (rozenou Szkanderovou) s pěti dětmi. Rodina prožila tvrdý život za okupace i po ní. Otec měl na Władysława velký vliv, byl mu vzorem jako plebejský těšínský patriot. Po připojení Těšínska přímo k Říši zahájil Sikora školní docházku v německé základní škole, po válce pokračoval na základní škole s polským jazykem vyučovacím. Maturoval v r. 1953 na gymnáziu s polským jazykem vyučovacím v Českém Těšíně a ve studiu pokračoval na Vysoké škole pedagogické v Olomouci, obor polština – ruština (absolvoval v r. 1957).

V letech 1957–1964 Sikora působil jako učitel v Mostech u Jablunkova, v letech 1964–1969 jako redaktor polských novin *Głos Ludu* v Ostravě. V letech 1968–1970 byl členem Svazu československých spisovatelů. V r. 1969 se s většinou redaktorů dočkal vyhazovu z redakce novin, mj. kvůli odsouzení vstupu armád Varšavské smlouvy do Československa. Poté byl zaměstnán jako referent pro organizační záležitosti Hlavního výboru Polského kulturně-osvětového svazu (*Polski Związek Kulturalno-Oświatowy* w Republice Czeskiej; dříve: w Czechosłowacji) v Českém Těšíně, kde jako hlavní účetní pracovala jeho manželka Helena (roz. Krężeloková). Od r. 1978 byl dramaturgem Loutkového divadla Bajka v Českém Těšíně, v r. 1983 byl opět nucen opustit zaměstnání, takže se vrátil k pedagogické práci v základní škole s polským jazykem vyučovacím v Českém Těšíně. K tomuto kroku se našly politické důvody. V té době sílilo v Polsku hnutí *Solidarita* a místní komunisté se domnívali, že by Sikora a někteří další zaměstnanci HV PZKO mohli mít na polské obyvatele českého Těšínska ideologicky nežádoucí vliv. Po r. 1990 byl redaktorem časopisu pro polskou mládež *Ogniwo* (v Těšíně), a to až do r. 1994, kdy odešel do důchodu.³ Do nedávné doby, kdy se poněkud zhoršil Sikorův zdravotní stav, byl aktivní jako spisovatel a publicista; přispíval mj. do *Głosu Ludu*⁴ a *Zwrotu* statěmi a fejetony

² Władysław Sikora, Skosy. In: *Tercyny*. Třinec: Grupa Literacka '63, 1992, s. 6. („Otče dětství vzdáleného / opírající se o sekeru ve šfovíku / kdy se při odpovědi země otevře?“) Není-li uvedeno jinak, polské texty v publikaci přeložil do češtiny Libor Martinek.

³ Rovněž by stálo za zjištění, jakou podobu měla Sikorova časopisecká tvorba pro děti; avšak tento úkol ponecháváme našim následovníkům.

⁴ V *Głosu Ludu*, kde působí Sikorův syn Jacek (mj. také pozoruhodný básník střední generace), pravidelně, jednou za týden, publikoval v letech 1992–2008 cykly fejetonů pod názvy *Tamte lata* („Ty roky“), *Przystawki czwartkowe* („Čtvrteční předkrmy“), které shrnul do sešitu *Problemy III* (z let 2000–2002), a *U Oldboya* („U Oldboye“). Oba cykly představují neocenitelný pramen poznání místního, ale i národního českého a polského literárního a obecně kulturního života (autor píšící tato slova z nich sám čerpal poučení při shromažďování materiálů např. ke knižní monografii o Ondrovi Łysohorském z r. 2016, neboť se překvapivě ukázalo, že rodák z Frýdku, českého původu, píšící v tzv. laštině – nešlo o tvorbu v tomto nářečí, ale o básnický idiolekt uměle vytvořený autorem – nijak podstatně polské spisovatele z českého Těšínska nezaujal).

na regionální i nadregionální literární a kulturní témata.⁵ Dlouhodobě žil v Českém Těšíně, kde 22. 10. 2015 zemřel.

⁵ W. Sikora dále publikoval v periodikách (v abecedním pořadí) Alternativa (resp. Alternativa nova, Alternativa plus), Červený květ, Głos Ziemi Cieszyńskiej, Jutrzenka, Kalendarz Śląski, Kontrasty, Kulturní měsíčník, Magazyn Kulturalny, Nadodrze, Nasz Klub, Nasza Gazetka, Nová svoboda, Ogniwo, Opole, Ozvěny – Echo, Poglądy, Przekrój, Region – Krnovské noviny, Těšínsko, Trybuna Opolska, Tygodnik Kulturalny, Tvar, Warmia i Mazury, Życie Literackie aj. (Srov. Martinek 2004: 164, 170).

1. Ve víru polemik

Naše práce⁶ vychází z dřívější autorské monografie o W. Sikorovi z r. 2015. Byly na ni napsány dva lektorské posudky, z nichž jsme se poučili. Šlo svým zaměřením o regionalistickou publikaci, která se dočkala několika velmi dobrých hodnocení v tisku u nás i v zahraničí (Polsko, Slovensko). Avšak našla se i jedna výjimka, kterou představovala odborně značně ubohá, v mnoha ohledech pomýlená recenze *Rizika a meze autorské monografie, Martinkův pohled na představitele „menšinové“ literatury*⁷ českého Těšínska v časopise Bohemica Olomucensia magistrantky v oboru česká literatura FF UP v Olomouci Anety Damborské. (Damborská 2016: 215–220.)

1.1 Polemika s recenzním výkonem Anety Damborské

Absolventka olomoucké bohemistiky Aneta Damborská jako recenzentka knihy o polském spisovateli z českého Těšínska W. Sikorovi mimochodem svou diplomovou (magisterskou) práci zaměřila na bohemistické téma *Próza a dramata Aleny Vostré z 60. let* (2014) a dříve obhájenou bakalářskou práci na problematiku *České edice pohádek bratří Grimmů* (2012). Damborská není polonistka a ani literární komparatistka, jež by se zabývala česko-polskými literárními vztahy, jedinou „kvalifikací“ k napsání recenze pro olomoucký bohemistický časopis bylo patrně to, že údajně pochází z Bohumína.

S ohledem na problematiku tvrzení recenzentky jsme v Bohemica Olomucensia zveřejnili polemiku (Martinek 2017: 159–162), která koriguje četné omyly objevující se ve zmatené a k tomu částečně plagiátorské kritice Damborské (místy vykrádala recenzi polského bohemisty dr. Leszka Engelkinga) a zároveň osvětluje zaměření publikace i její vydavatelský kontext (citujeme ji *in extenso* a aktuálně doplňujeme několika poznámkami):

„V Bohemica Olomucensia 2016/1 se objevila recenze Mgr. Anety Damborské mojí knižní monografie o spisovateli z polské národnostní menšiny na českém Těšínsku Władysławu Sikorovi. Ta byla vydána díky sponzoringu českotěšínské tiskárny Finidr s.r.o., která vydala knihu v nákladu 200 kusů a s předem dohodnutým rozsahem do cca 150 stran (ve výsledku má 151 s.), a to do konce roku 2015 (externího grafika jsem si zaplatil sám). Zároveň šlo o první publikaci v rámci edice Spisovatelé Těšínska opavského nakladatelství Literature & Sciences, která je určena především zájemcům z řad čtenářské veřejnosti o literaturu z tohoto příhraničního regionu (jako druhý svazek této edice vyšla v r. 2016 monografie o Henryku Jasiczkovi). Tato edice doplňuje dřívější regionální edici Osobnosti Slezska,⁸ která je zaměřena širěji a kterou iniciovala Matice slezská v Opavě, avšak ta je po personálních změnách ve vedení organizace spíše v útlumu, každopádně jsem jednal již dříve s jejím bývalým předsedou Ing. Vlastimilem Kočvarou o možnosti připravit několik autorských monografií spisovatelů z česko-polského pohraničí právě pro onu zmíněnou edici. Výsledkem tedy byla autorská monografie, která je určena laické veřejnosti, zčásti odborné veřejnosti, pokud se někdo této problematice věnuje podobně jako píšíci tyto řádky. Mním tím zejména čtenáře z polské národnostní menšiny na Těšínsku, kteří jsou vesměs bilingvní do té míry, že bez problémů recipují české texty, českým čtenářům, a to nikoli jen z regionu, ale širěji i z celé republiky, kteří o takové téma projeví zájem (vím o tom, že se i takoví čtenáři našli), institucím z regionu i mimo něj (školy, knihovny apod.). S ohledem na implikovaného čtenáře jsem proto přeložil všechny polské citáty do češtiny (až na jednu výjimku, kterou byla vydavatelská recenze brněnské polonistky a slavistky polského původu prof. Krystyny

⁶ V odborné práci používáme podle všech doporučení autorský plurál.

⁷ Asi by bylo lépe hovořit o literatuře polské (národnostní) menšiny v ČR, aby nedošlo ke zmýlení např. s menšinovými literárními žánry.

⁸ Pro zajímavost, jako šestý svazek edice Osobnosti Slezska vyšla kniha Drahomíry Vlašínové *Ludmila Hořká, Hořký život – hořké jméno* (Opava 2008) věnovaná polozapomenuté regionální slezské spisovatelce – obsahuje pouhých 93 stran textu!

Zde ukázka z knihy končí.

Libor Martinek

Władysław Sikora
(1933–2015)

Portrét těšínského
spisovatele

Copyright © Libor Martinek

Translation from English to Czech by © Mgr. Radek Glabazňa, Ph.D.
Translation from Polish to Czech by © doc. PhDr. Libor Martinek, Ph.D.
Translation from Czech to Polish by © mgr Justyna Pastyrczyk-Ożyńska

Vydání první v České republice – First edition in the Czech Republic

Vydalo nakladatelství
Michal Beran – První bruntálské nakladatelství
jako svou 13. publikaci
v roce 2022

ISBN 978-80-88463-17-7 (pdf)
ISBN 978-80-88463-18-4 (ePub)
ISBN 978-80-88463-19-1 (mobi)

e-mail: info.pbn@centrum.cz
web: pbn.proweb.cz